

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DU MAURIER, DAPHNÉ

Verișoara mea Rachel / Daphn  Du Maurier;
trad.: Alexandra Popescu. –

București: RAO International Publishing Company, 2006

ISBN (10) 973-576-979-4; ISBN (13) 978-973-576-979-6

I. Popescu, Alexandra (trad.)

821.111-31=135.1

1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.ro
www.rao.ro

DAPHN  DU MAURIER
My Cousin Rachel
Copyright © Daphn  Du Maurier, 1951
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză
ALEXANDRA POPESCU

© RAO International Publishing Company, 2003
pentru versiunea în limba română

iulie 2006

ISBN (10) 973-576-979-4
ISBN (13) 978-973-576-979-6

În vremurile de altădată, obișnuiau să spinzure oameni la Four Turnings¹.

Acum nu se mai face asta. În schimb, ucigașii își ispășesc pedeșele pentru crimele comise ceva mai departe, la Bodmin², după un proces cinstit la Tribunal. Asta dacă legea le dă sentință înainte să-i omoare propria conștiință. E mai bine aşa. Ca o operație chirurgicală. Iar trupul e îngropat creștinește, cu toate că mormântul rămîne unul fără nume. Pe cînd eram eu copil, lucrurile stăteau altfel. Îmi aduc aminte că, puștan fiind, am văzut un om legat cu lanțuri la răscrucea celor patru drumuri. Față și trupul îi fuseseră date cu smoală, ca să se păstreze mai bine. Lesul i-a atînat acolo cinci săptămâni pînă cînd au hotărît să-l dea jos, iar eu l-am văzut în săptămâna a patra.

Afîrna în ștreang, undeva între cer și pămînt, sau, cum spunea vărul meu Ambrose, între rai și iad. Raiul în care n-avea să ajungă vreodată și iadul pe care oricum îl cunoscuse, dar îl pierduse și pe acesta pe veci. Ambrose împunse cadavrul cu bastonul. Îl văd și acum, cum se mișcă în bătaia vîntului, ca o morîșcă pe un pivot ruginit, o sperietoare amărîtă din ceea ce fusese

¹ Răscracea *Four Turnings* se află în Cornwall, lîngă Menabilly, unde a locuit o perioadă lungă Daphn  du Maurier (de altfel, prototipul lui Manderley din romanul *Rebecca*). Considerată un loc mistic – pînă în 1971 – a fost adăpostita aici Piatra lui Tristan. (n.tr.)

² Bodmin, odinioară capitala comitatului Cornwall (n.tr.)

odată un om. Ploaia îi putrezise pantalonii, dacă nu și trupul; fișii de stofă afirau, ca panglicile de hîrtie, de membrele umflate.

Era iarnă, și un trecător glumeț îi pusese o crenguță de visc în vesta sfîrtecată. Nu ștui cum, dar la cei șapte ani ai mei pe atunci, asta mi s-a părut ofensă supremă, dar nu am rostit o vorbă. Probabil că Ambrose mă adusese acolo cu un scop, poate ca să-mi incerce curajul, să vadă dacă aveam să fug sau să rîd, sau să pling. Ca tutore, tată, frate, sfetnic, în fapt ca întregul meu univers, el mă punea mereu la încercare. Am dat roata spînzurătorii, îmi aduc aminte, în vreme ce Ambrose tot împungea și înghionta cu bastonul; apoi se opri să-și aprindă pipa și-mi puse o mînă pe umăr.

— Iată, Philip, zise el, aici ajungem cu toții pînă la urmă. Unii pe cîmpul de luptă, alții în pat, fiecare după destinul lui. Nu există scăpare. Nu ești niciodată prea tînăr pentru a învăța lectia asta. Dar uite așa moare un răufăcător. Un avertisment pentru noi, să ducem o viață cumpătată. Am stat așa, unul lîngă altul, privind cum se legăna trupul neinsuflețit, de parcă eram la bîlciul de la Bodmin, iar cadavrul era păpușa pe care, dacă o nimerai dintr-o aruncătură, ciștiagai nuci de cocos. Vezi ce poate face din om o clipă de pasiune, îmi zise Ambrose. Acesta este Tom Jenkyn, un tip cinstit și cam șters, doar că obișnuia să bea prea mult. E adevarat că nevasta lui era cicâlitoare, dar asta nu e motiv s-o omori. Dacă muierile ar fi să fie omorîte doar pentru limbarită, toți bărbații din lume ar fi niște crimiinali.

Îmi doream să nu-mi fi spus numele omului. Pînă în acel moment, trupul nu fusese decît ceva mort, fără identitate. Avea să-mi bîntuie visele, lipsit de viață, oribil, știam asta foarte bine din clipă în care ochii mi-au căzut pe spînzurătoare. Acum avea o legătură cu realitatea și cu bărbatul cu ochi apoși care vindea homari pe cheiul orașului. În lunile de vară obișnuia să se așeze lîngă trepte, cu coșul lîngă el; și gonea homarii vii intr-o cursă

fantastică de-a lungul cheiului, facîndu-i pe copii să rîdă. Nu-l mai văzusem de multă vreme.

— Ei bine, zise Ambrose, privindu-mi expresia feței, ce zici de el?

Am ridicat din umeri și am dat un picior în eșafod. Ambrose nu trebuia să știe vreodată că îmi pasă, că mi se strîngea inima, că eram îngrozit. M-ar fi disprețuit. La douăzeci și șapte de ani, Ambrose era zeul creației, cu siguranță zeul lumii mele mărunte, iar scopul vieții mele era să îi semână întru totul.

— Cînd l-am văzut ultima oară, Tom era mai luminat la față, răspund eu. Acum nu e proaspăt nici cît să fie momeală pentru racii lui.

Ambrose rîse și mă trase de urechi.

— Ah, băiatul meu, zise el. Ai vorbit întocmai ca un filozof. Apoi adăugă, cu o sclipire de înțelegere: Dacă te simți rău, du-te și liniștește-te în spatele tufișului de acolo, și ține minte – eu nu te-am văzut.

Lăsă în urmă spînzurătoarea și cele patru drumuri și se îndepărta pe cărarea pe care o deschidea chiar atunci prin pădure și care avea să servească drept rută către casă. M-am bucurat să-l văd că pleacă, fiindcă n-am reușit să ajung la timp în spatele tufișului. După aceea m-am simțit mai bine, deși dinții îmi clânțăneau și mi-era frig. Tom Jenkyn își pierdu din nou identitatea și deveni un lucru fară viață, ca un sac vechi. Ba chiar a devenit ținta unei pietre pe care am aruncat-o. Teribil de îndrăzenit, am urmărit cadavrul, să văd dacă se mișcă. Dar nu se întimplă nimic. Piatra lovi hainele murate cu un plescait, apoi se rostogoli pe jos. Rușinat de gestul meu, m-am grăbit pe nouă cărare în căutarea lui Ambrose.

Ei, asta a fost acum opt-sprezece ani și, din cîte îmi aduc aminte, nu am mai zăbovit cu gîndul asupra întimplării de atunci. Pînă de curînd. E ciudat cum în momente de mare criză, mintea se-ntoarce spre copilărie. Nu ștui cum se face, dar mă tot

gîndesc la sărmanul Tom și la cum afiră acolo în lanțurile aceleia. N-am auzit niciodată povestea lui și puțini cred că și mai aduceau aminte de ea acum. Și-a omorât soția, aşa mi-a zis Ambrose. Și asta era tot. Femeia era cicâlitoare, dar asta nu scuză crima. E posibil ca, înclinat spre băutură cum era, Tom s-o fi omorât după un pahar-două. Dar cum? Și cu ce armă? Cu un cuțit sau cu mîinile goale? Poate că în acea seară de iarnă, Tom s-a împletit dinspre hanul de pe chei, înfiertat de dragoste și dorință. Și fluxul era în toi, valurile se spărgeau de trepte, iar luna era și ea plină, râsfrîntă în ape. Cine știe ce visuri de cucerire i-au năpădit mintea tulburată, ce izbucnire bruscă a fanteziei?

Poate că și-a croit drum spre casă, la căsuța lui din spatele bisericii, un om palid, cu ochii roșii, putind a homari, iar nevasta a sărit cu gura pe el că a intrat în casă cu ghetele murdare, ceea ce i-a năruit visul, aşa că a decis să-o omoare. Poate că asta o fi fost povestea lui. Dacă există viață după moarte, aşa cum suntem învățați a crede, am să-l caut pe sărmanul Tom și-o să-l întreb despre asta. Vom visa împreună în purgatoriu. Dar el era un bărbat între două vîrstă, pe la șaizeci de ani, pe cînd eu am doar douăzeci și cinci. Visele noastre nu vor fi aceleași. Așa că înapoi în umbre, Tom, și lasă-mă în pace! Spînzurătoarea a dispărut de mult, și tu odată cu ea. Am aruncat în tine cu o piatră, din ignoranță. Mă iartă!

Ideeia este că viața trebuie îndurată și trăită. Dar cum s-o trăiești, asta este problema. Munca de zi cu zi nu-mi creează dificultăți. Voi deveni judecător de pace, aşa cum a fost și Ambrose, și într-o zi voi ajunge, ca și el, în Parlament. Voi lucra să fiu onorat și respectat ca toți cei din neamul meu. Voi lucra pămîntul cum trebuie, voi avea grija de oameni. Nimeni nu va bănui vreodată vinovăția care mă apasă; nici nu vor ști că în fiecare zi, bîntuit încă de îndoielii, îmi pun o întrebare la care nu găsesc răspuns. A fost Rachel nevinovată sau nu? Poate că voi afla și asta tot în purgatoriu.

Cît de blind și calin sună numele ei atunci cînd îl rostesc în șoapta! Îmi rămîne gustul lui pe limbă, insidios și înșelător, aproape ca o otravă, adevărat grăiesc. Trece de pe limbă pe buzele uscate, și de pe buze înapoi în inimă. Iar inima controlează trupul și mintea. Oare mă voi elibera de el într-o bună zi? Peste patruzeci, peste cincizeci de ani? Sau undeva în creier îmi va rămîne o urmă, palidă, bolnavă? O celulă minusculă din singele ce-mi curge-n vine va uita să mai alerge cu surorile ei spre fintăna inimii? Poate, cînd toate vor fi zise și făcute, nu voi mai dori să fiu liber. Deocamdata, nu pot spune.

Îmi rămîne casa, să o păstrez, aşa cum și-ar fi dorit și Ambrose. Pot vărui din nou pereții pe unde pătrunde igrasia și să păstrez totul în ordine, fără stricăciune. Să continu să plantez copaci și arbusti, să acopăr dealurile golașe pe unde vine mugind vîntul dinspre est. Să las frumusețe drept moștenire în urma mea, dacă altceva nu pot. Însă un bărbat singuratic este un bărbat anomal, și în curînd ajunge la confuzie. De la confuzie la fantezie. De la fantezie la nebunie. Așa că revin asupra lui Tom Jenkyn, cel atînat în lanțuri. Poate că și el a suferit.

Acum opt-sprezece ani, Ambrose cobora cu pași mari poteca, iar eu îi călcam pe urme. Se prea poate să fi fost îmbrăcat cu haina pe care o am pe mine acum. Haina asta veche de vinătoare, de culoare verde, cu petice de piele în coate. Am devenit atît de mult asemenea lui, încît i-aș putea fi stafie. Ochii mei sunt ochii lui, trăsăturile mele sunt trăsăturile lui. Bărbatul care atunci a fluierat după cîinii lui și apoi s-a întors cu spatele spre cele patru drumuri și spre spînzurătoare se prea poate să fi fost chiar eu. Ei bine, asta e tot ce mi-am dorit. Să fiu ca el. Să am statura lui, umerii lui, felul său de a se apleca, pînă și brațele sale lungi, mîinile mai degradă neîndemînatice, zîmbetul ușor, timiditatea cu care facea cunoștință cu un străin, aversiunea pentru formalitate, pentru agitație inutilă. Maniera relaxată și la locul ei în care se purta cu cei care îl serveau și îl iubeau – da, mă flatează

cei care spun că asta e una dintre calitățile mele. Și puterea ce s-a dovedit a fi doar iluzie, astfel că am picat amândoi pradă aceluiși dezastru. M-am întrebăt în ultimul timp dacă, atunci cînd a murit, cu mintea încetoșată și torturată de îndoielii și de teamă, simțindu-se uitat și singur în nenorocita aceea de vilă, unde nu puteam ajunge la el, dacă nu cumva spiritul i-a părasit trupul și s-a întors acasă aici, unde e sufletul meu, posedîndu-l, ca să trăiască din nou în mine, repetînd aceleasi greșeli, prin din nou în boală, pierdut pentru a doua oară. Se poate. Tot ce știu este că asemănarea mea cu el, de care eram aşa de mindru, s-a dovedit a fi motivul căderii mele. Din pricina ei am fost învins. Dacă aş fi fost alt fel de om, sprinten și activ, bun de gură și priceput în afaceri, anul care a trecut n-ar fi însemnat altceva decît încă douăsprezece luni din viața mea. M-ăs fi dedicat multumit unui viitor prosper. Căsătoriei, probabil, și întemeierii unei tinere familii.

Dar eu nu eram nimic din toate astea, cum nu fusese nici Ambrose. Eram niște visători noi doi, lipsiți de pragmatism, rezervați, cu mintea doldora de teorii niciodată puse în practică și, ca toți visătorii, complet vulnerabili în fața realităților vieții. Neplăcindu-ne oamenii din jurul nostru, înțeame după afecțiune; dar timiditatea ne tinea în fru impetuozitatea pînă cînd ne era atinsă coarda sensibilă. Cînd se întîmpla acest lucru, se deschideau porțile cerului și simteam, noi doi, că bogăția lumii ne aparține ca să o dăruiim celorlalți. Am fi supraviețuit amândoi, dacă am fi fost croiți altfel. Rachel ar fi venit aici oricum. Ar fi petrecut poate o noapte sau două și ar fi plecat în drumul ei. Am fi discutat probleme de afaceri, am fi ajuns la o înțelegere, testamentul ar fi fost citit în mod oficial, în prezența avocaților, la o masă rotundă, iar eu – rezumînd poziția mea dintr-o privire – i-ăs fi dat o rentă anuală pentru tot restul vieții și m-ăs fi achitat de ea.

Lucrurile nu s-au petrecut aşa pentru că semănam cu Ambrose. Nu s-au petrecut aşa pentru că simteam ca Ambrose.

Cînd am urcat în camera ei, în prima seară cînd a sosit aici, și cînd, după ce am bătut la ușă, am rămas în prag, cu capul ușor plecat din pricina pragului jos, iar ea s-a ridicat din scaunul în care sezuse pînă atunci în fața ferestrei și m-a privit, ar fi trebuit să știu chiar în acel moment, din lucirea din ochii ei, că nu pe mine mă zărea, ci pe Ambrose. Nu pe Philip, ci o fantomă. Ea ar fi trebuit să plece chiar atunci. Să-și facă valizele și să plece. Să călătoarească înapoi pe meleagurile de unde venise, înapoi la vila cu obloanele închise, cu amintiri mucegăite, cu grădina în terase și fintina ce susura în micuța curte. Să se întoarcă în țara ei, pîrjolită de soare vara, aspră iarna, sub cerul strălucitor și rece. Instinctul ar fi trebuit să o avertizeze că a rămîne cu mine înseamnă distrugere, nu numai pentru fantoma pe care a întîlnit-o, dar, într-un sfîrșit, și pentru ea.

Mă întreb, oare atunci cînd m-a văzut stînd acolo sfios și stinjenit, mocnind de indignare din pricina prezenței ei aici, neuînțind totuși de faptul că eu eram gazda și stăpinul casei, dar extrem de conștient de talpile și mîinile, și picioarele mele mari, răschirate, slabe, de mînz nedomesticit – oare să-i fi trecut prin minte: „Ambrose trebuie să fi arătat aşa în tinerețe. Înaintea de-a ne întîlni. Nu l-am cunoscut cînd era aşa“ – și tocmai de asta să fi rămas?

Poate acesta era motivul pentru care, atunci cînd am avut acea scurtă întîlnire cu Rainaldi, italianul, la început m-a privit și el la fel de socat de asemănare și, jucîndu-se cu stiloul de pe birou, s-a gîndit o clipă, apoi m-a întrebăt cu blîndețe:

– Astăzi ați ajuns? Înseamnă că verișoara dumneavoastră Rachel nu v-a văzut încă. Instinctul îl avertizase și pe el. Însă prea tîrziu.

În viață nu ai cum să dai timpul înapoi. Nu te poți întoarce îndărât. Nu există o a doua sansă. Așa cum stau aici, viu, în casa mea, nu pot să retrag cuvîntul abia rostit sau fapta săvîrsită, la fel cum nici amărîtul de Jenkyn n-a putut-o face, în lanțuri.

Nășul meu, Nick Kendall a fost cel care, în maniera sa directă și cam lipsită de tact, mi-a zis în seara dinaintea aniversării mele de douăzeci și cinci de ani – cu numai cîteva luni în urmă, dar Doamne! cît de mult mi se pare c-a trecut:

– Philip, există anumite femei, chiar femei foarte cumsecade, care, fără voia lor, atrag dezastrul. Oricе ating se transformă în tragedie. Nu îmi dau seama de ce îți spun toate acestea, dar simt că trebuie să-o fac. Apoi mi-a fost martor cînd am semnat actul pe care i-l adusese să-l vadă.

Nu, nu există cale de întoarcere. Băiatul care a stat sub ferestra ei, în seara dinaintea zilei lui de naștere, băiatul care a poposit în pragul ușii ei în seara în care ea a venit aici, el nu mai este, aşa cum nu mai este nici copilul care a aruncat cu o piatră într-un mort spînzurat, amăgindu-se că-și face curaj. Tom Jenkyn, un amărît lovit de soartă, de nerecunoscut, neplins de nimeni, atunci, demult, te-ai uitat oare cu milă după mine cum alergam spre pădure și înspre viitor?

De m-aș fi uitat înapoi, peste umăr, nu te-aș fi văzut pe tine legânindu-te în lanțuri, ci propria umbră.

2

Cînd am stat de vorbă în acea ultimă seară, înainte ca Ambrose să purceadă pe ultimul său drum, nu am avut nici o presimtire. Nici o premoniție că nu ne vom mai întîlni niciodată. Era acum cea de-a treia toamnă în care doctorii îi recomandaseră să-și petreacă iarna în străinătate, iar eu mă obișnuisem cu absența sa și cu faptul că trebuia să am grijă de domeniul cît timp era el plecat. În prima iarnă cînd a lipsit, eu eram încă la Oxford, aşa că acest lucru nu m-a afectat cine știe ce, dar în cea de a doua, m-am întors definitiv acasă și am rămas acolo pe toată perioada, exact cum își dorise el să fac. Nu mi-a lipsit viața gregara de la Oxford, de fapt eram chiar bucuros că scăpasem de ea.

Niciodată nu mi-am dorit să mă îndepărtez de casă. Cu excepția timpului petrecut la școală în Harrow, apoi la Oxford, n-am locuit nicăieri altundeva decit în această casă, unde am venit la vîrstă de opt-sprezece luni, la puțină vreme după ce au murit tinerii mei părinti. Ambrose, în felul lui ciudat, dar generos, a fost cuprins de milă pentru verișorul lui orfan, aşa că m-a crescut el, cum ar fi făcut-o cu un câțel sau un pisoi, sau orice altă ființă fragilă și însigurată care ar fi avut nevoie de un protector.

Căminul nostru era unul neobișnuit încă de la început. Cînd aveam trei ani, Ambrose i-a făcut bagajele dădacei mele din cauza faptului că aceasta mă pocrise peste fund cu o perie de păr. Eu, unul, nu-mi aduc aminte incidentul, dar mi l-a povestit el mai tîrziu.